

Gezi

Fatih ERKOÇOĞLU*

NEW YORK NOTLARI -I-

“Kızılderililerin katledildiği kendi yapımları western filimler ve diğer başka pek çok filmde tanıyordum bu ülkeyi. Tabii olarak bu ülke ile alakam sadece televizyonda ve sinemalarda izlediğim filmlerden ibaretti.”

İngiltere, Güney Afrika ve Malta gibi ülkelerde daha uygun fiyatlara İngilizce kursu imkânları varken ben bilhassa “Yeni Dünya”ya gitmek istedim. Zira hep, dünyaya yören ve aynı zamanda dünyanın jandarmalığını da yapan Amerika Birleşik Devletleri’nin görülmesinin ve burada bir miktar da olsa yaşanılmasının önemli olduğunu düşünmüştüm.

Kızılderililerin katledildiği kendi yapımları western filmler ve diğer başka pek çok filmden tanıyordum bu ülkeyi. Tabii olarak bu ülke ile alakam sadece televizyonda ve sinemalarda izlediğim filmlerden ibaretti. Orada da kendilerini ne kadar tanıtıyorlarsa, ancak o kadar malumatımız oluyordu.

İlahiyat Fakültesinde okurken Amerika’ya da gitmiş olan hocam İbrahim Özdemir, *Amerika’ya Nasıl Gidilir?* isminde bir kitap yazmıştı. Hocamın bu kitabı da Amerika’yı gündemime sokmuştu, fakat bu ülkeye yolculuk yapmam için

hemen hemen on yılın geçmesi gerekecekti.

Aynı sitede oturduğumuz bir arkadaşım Amerika’ya gitmek istediğini ifade etmiş, ben de ona hocamın yazmış olduğu yukarıda zikrettiğim kitabı hediye etmiştim. İkiz kulelerin saldırıya uğradığı yıl, Amerika’ya giden bu arkadaşım dilini geliştirdikten sonra burada bir kısım ticarî işler yapmaya başladı. Yıllar sonra bu arkadaşımın arkadaşı Serdar Dönmez’in yardımıyla ben de Amerika’da Cambridge Schools denilen bir İngilizce kursuna kayıt yaptır-dım. Birçok kimsenin almakta zorlanacağını söyledikleri vizeyi ise kurstan gönderilen akseptansla hiç de sıkıntı çekmeksizin elde ettim. Fakültemizden Gökhan Sebati Işkın Bey’in vasisıyla da çok uygun bir fiyata Türk Hava Yolları’ndan gidiş ve dönüş uçak bileti buldum. Böylece “Yeni Dünya”ya yolculuğumuzun resmî hazırlıkları bitmişti.

Asya yerlilerinin Bering Boğazı’nın donmasıyla birlikte Amerika’ya Alaska üzerinden

yürüyerek geçtikleri ifade edilir. Kristof Kolomb ise uzun bir gemi yolculuğu ile yeni kıtaya ulaşmıştı. Benim vesaitim ise çok daha moderndi. Buna rağmen on bir saatlik bir yolculuk sonrasında New York’un John F. Kennedy Havalimanı’na inmiştim. Serdar Dönmez beni ve aynı uçaktan inen başka kimse-leri de karşılamak üzere orada bulunuyordu. Emaneten büyük bir Amerikan arabası tedarik etmiş ve bizim için havalimanına kadar gelmişti. Elimizdeki bavulları da bu arabadan başkası taşıyamazdı zaten. Ramazan ayının onuncu günüydü. Yolculuk nedeniyle ben o gün oruç tutmamıştım. Takriben yarım saatlik bir yolculuk sonrasında vardığımız yerde Türkler henüz iftarlarını açmak üzere idiler. Orada onların iftar sofralarında karnımızı doyurduktan sonra 5 ay 21 gün boyunca kalacağımız eve götürdü bizi Serdar.

1926 yılında yapılmış olan bu bina Kırımli bir Türk’e aitti. Binanın beşinci katında 1200 dolara kiraladığımız ev, iki oda ve bir salondan oluşuyordu. Buzdolabı ve ocağın olduğu

mutfak ve küvetli bir banyomuz vardı. Serdar bize bir yer yatağı bulmuştu. Evin bir odasında Somali kökenli ve müteakiben Amerikan vatandaşı olmuş olan Uveys Ali Nur kalacaktı, ben de diğer caddeye bakan odayı tuttum. Benimle gelen diğer arkadaş salonu kullanacaktı ve birkaç ay sonra gelen başka bir arkadaşla burasını paylaşacaktı. Benim hesabıma düşen kira, elektrik ve internet ücreti 430 dolardı. Sadece yer yatağı olan bu odayı adam etmek için bir miktar para harcamak gerekti.

Evimiz Bronx'daydı ve 4 Treninin durağı Bedford Park Boulevard'dan yürüyerek altı yedi dakikalık mesafedeydi. D Treninin durağı ise neredeyse hemen bizim evin altında idi. Gider gitmez 81 dolara aylık metro kartı aldık. New York'a ulaştığımızın ikinci günü Grand Central'a çok yakın bir mesafede bulunan kursumuza gittik. Önümüzdeki dört ay boyunca burada Christy, Michael, Amy ve Ines isimli hocalardan dersler aldık. Hocalarımız mesleklerinin erbabı idi, talihsizliği-

miz ise çok sayıda Koreli, Japon ve Türkle aynı sınıfa paylaşmak zorunda oluşumuzdu. Şunu belirtmeden geçmek istemem: İnsanî olarak sınıftaki bütün arkadaşlarımdan memnun kaldım. Benim serzenişim sadece dil hususunda idi, zira Koreliler ve Japonların dili bizimkilerden daha da problemlidir ve söyledikleri pek çok şeyi anlamakta zorlanıyordum. Türklerle bir araya gelince de insan Türkçe konuşmadan edemiyordu.

Gurbette Ramazan zor oldu benim için. Yıllar öncesinde Şam'da da bir Ramazan geçirmiştim, fakat New York'taki Ramazan benim için biraz da sıkıntılı geçti. Birkaç defa sınıftaki bazı arkadaşlarla (Koreli ve Japon birkaç arkadaşımız da dahil) Brooklen'de Kırımhlının camiine iftara gittik. Burada iki akşam ezanımı bana okuttular. Allah razı olsun burada yaşayan amcalarımızdan ve teyzelerimizden; yediklerimiz yetmezmiş gibi, kalan yemeklerden de ellerimize sahuriyelik tutuşturdular. İftarı bekleyiş ve ezanla birlikte topluca yemeğe başlayış, bizimle birlikte buraya gelen Japon ve Koreli arkadaşlarımız için farklı bir tecrübe olmuştu.

Ramazan ve Kurban Bayramlarını New York'da

kutladık. Özellikle Ramazan ayında bizim (sınıfta beş Türk vardık ve hepsi de oruç tutuyorlardı) oruç tuttuğumuzu öğrenen sınıf arkadaşlarımız bizim nasıl aç ve susuz bu kadar saat dayanabildiğimizi hayretler içinde soruyorlardı. Ramazan Bayramı'nın ilk gününde Mehmet Emin isimli arkada-

York'tan bahsedelim.

New York'un ilk yerleşimcileri, Aşağı Manhattan'da yaşayan ve Algonkin dilini konuşan yerliler idi. 1524 yılında Giovanni da Verrazano'nun New York Limanı'na gelmesiyle birlikte burası müteakiben bütün Avrupalıların ele geçirmeye çalış-

Manhattan'da 4. Tren'den inilip Fulton Caddesi'nden aşağıya doğru yüründüğünde özellikle caddeye doğru sağlı sollu yer alan binalar ve (Seaport) Piere 17 denilen alışveriş merkezinin hemen yanında bulunan ve limana demirlemiş gibi duran gemiler New York limanının 19. yüzyıldaki bu döne-

şımın Brooklyn'deki Güllüoğlu Baklavacısı'ndan getirdiği bir tepsi baklavayı bütün kursa takdim ettik. Hocalarımız ve sınıf arkadaşlarımız oldukça memnun kalmışlardı. Yanımda götürmüş olduğum sazımla, Ramazan Bayramı'nda Türk arkadaşların Bronx'da yaşayan Türk aileler için hazırladıkları bir organizasyonda birkaç türkü okudum. Kurban Bayramı'nda ise Manhattan'ın göbeğinde Türk Kültür Merkezi'nde elli altmış kişilik bir gruba saz çalıp türkü söyledim.

Kendimle ilgili olarak aktardıklarımın bu kadar yeterli olduğunu düşünüyorum. Şimdi isterseniz biraz da New

tıkları bir yer oldu. Hollandalılar 1621'den önce bölgeye Kürk tüccarlarını gönderdiler ve 1624 yılında Nieuw (Yeni) adını verdikleri kolonilerini kurdular. 1626 yılında Minuit isimli bir peder Manhattan adasını yerlilerden 24 dolarlık süs eşyası karşılığında satın aldı. Ne var ki Hollandalılar burasını 1664 yılında İngilizlere kaptırdılar. İngiliz hâkimiyetiyle birlikte bu yeni yerleşim biriminin adı İngiltere'deki York'a nispetle New York oldu. 1783'teki Amerikan Bağımsızlık Savaşı'nda İngilizler burasını kaybetmişlerse de artık şehrin ismi New York olarak kaldı. 19. yüzyılda şehir hızla büyüyüp önemli bir liman haline geldi. Aşağı

mini hatırlatmak için yerleştirilmiştir. Aşağı Manhattan'ın sahil kesiminde Hollandalıardan kalma kilise ve birçok yapıyı bugün halen görmek mümkün.

Atlantik Okyanusu'nun kıyısında yer alan New York'un dokuz milyonluk bir nüfusu var. New York sokaklarında benim gibi İngilizcesini geliştirmek için gelen çeşitli milletlerden birçok insanı görmemiz mümkün. Bu arada New York'ta tam 170 dilin konuşulduğunu biliyor musunuz? Belediyenin bütün resmî kurumlarında İspanyolca, Rusça, Çince, Korece, İtalyanca gibi muhtelif dillerde danışmanlık ve bilgilendir-

me hizmeti ile Türkçe'nin de bulunduğu 100 dilde de tercümanlık hizmeti verilmektedir.

New York Büyükşehir Belediye başkanının yetki ve sorumlulukları bizdeki büyükşehir belediyesi başkanlarından oldukça fazladır. New York Belediyesi Manhattan, Bronx, Queens, Brooklyn ve Staten Island'ın dâhil olduğu beş ayrı bölgeden oluşmaktadır. Manhattan da yukarı, orta ve aşağı Manhattan olarak isimlendirilmektedir. New York Belediye Başkanı 50 milyar dolardan fazla bir bütçeyi yönetmektedir. Yaklaşık 40 bin polisiyle Amerika'nın en büyük polis gücü olan New York Polisi (NYPD) Belediye Başkan'ına bağlıdır. Belediyenin 250 bin çalışanı bulunmaktadır.

New York, hiç uyumayan bir şehir. Özellikle geç vakitlerde Brooklyn Köprüsü'nden

Manhattan'a doğru bakıldığında buradaki çok sayıda ve çok katlı binaların ışıklarının gece boyunca yandığını görebilirsiniz.

Her gün 5 milyon New Yorklunun kullandığı metro, 370 kilometre uzunluğu ile dünyanın en uzun metro ağlarından birisidir. New York Metrosu sabaha kadar çalışmaktadır. Bu durum hem yolculuklarında metroyu tercih edenlerin işine geldiği gibi özellikle ana duraklarda, oturaklara uzanarak ya da oturmak suretiyle uyumaya çalışan evsizler için de sıcak bir ortam temin etmektedir.

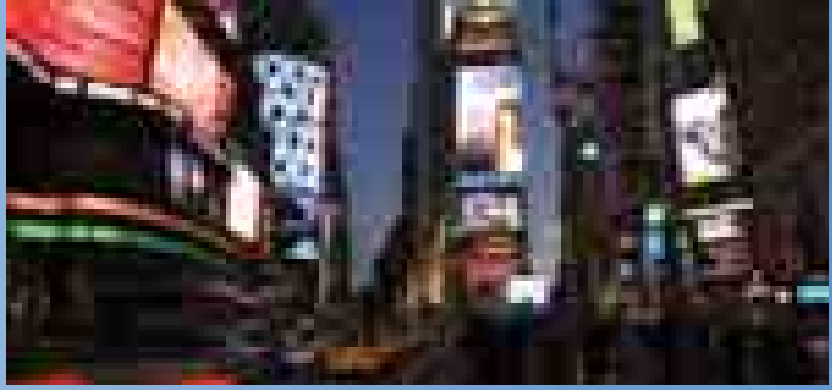
Metro hatları özellikle Manhattan merkezinde birkaç kat olarak hizmet vermektedir. Hemen her metro durağından bulabileceğiniz metro haritalarından (*Subway Map*) yarar-

lanmak suretiyle gideceğiniz yere daha kolay ulaşabilmekte-

siniz. Gördüğüm kadarıyla New Yorklular oldukça yardım severler. Zira metro vagonlarında sanatlarını icra edenlere, evsiz ve barksızlara daima verilecek paraları oluyor. Ayrıca daha önce gazete ve televizyonlara yansıdığı biçimde Amerika'da başınıza bir şey geldiğinde kim-
senin dönüp de bakmadığı ve hiçbir şekilde yardımcı olmadığı haberlerinin aslının olmadığını bizzat tecrübe etmiş bir kişiyim. Merdivenleri çıkarken ayağınız mı burkuldu, mutlaka yanınızda birisi size yardımcı olmak için bulunabiliyor. Bu arada ambulansın ise birkaç dakika içinde olay mahallinde olduğunu söylememe bile ge-

rek yok sanırım. Metroyu kaçırmamak için koşuyorsunuz, kapılar kapandı kapanacak siyahî bir New Yorklu hemen elini kapıya tutuyor ve hareket edemeyen trene sizin binişiniz kolay oluyor. Gerçi bu durum geç kalmanıza da sebebiyet verebiliyor. Zira hemen her durakta böyle bekleyen trenler sayesinde tren seferlerinde aksama meydana gelmektedir. Aklıma gelmişken metro çok erken bir dönemde New Yorkluların kullanımına sokulmuş ise de yer yer metro hatlarının bakıma ihtiyaçlarının olduğu görülecektir. Ayrıca tren trafiğinde de yukarıda açıkladığımız durumlardan ve başka nedenlerden dolayı sık sık aksamalarla karşılaşabiliyorsunuz. Çoğu defa da işinize ve kursunuza geç kalmanız söz konusu.

Metrolarda ve metro duraklarında pek çok insanı ellerinde farklı müzik aletleri ile ya da sağa sola yerleştirdikleri irili ufaklı kolonlar ile Michael Jacksonvâri danslarını sergilerken görmeniz mümkün. Bir sabah, büyük şapkaları ve ellerinde gitarları ile iki İspanyolu, şarkılarının bitiminde yolculardan para topladıktan sonra diğer vagona geçerlerken, ellerindeki büyük davullar ve ritimlerle yeni vagona hazırlığa başlayan siyahî Amerikalı-

ları, özellikle Çin mahallesinin olduğu duraklarda ise mahallî musikî aletleriyle Uzak Doğularını görebilir ve musikilerinin en güzel örneklerini dinleyebilirsiniz. “Peki yukarıda sazından bahsettin, sen metroda bir şeyler çalmadın mı?” dediğini duyar gibiyim. Metronun sesi benim sazımın sesini bastıracağı için bunu tecrübe etme imkânım olmadı. Fakat yolculuk ederken çevremdeki birçok insanın kılıfındaki sazımı merak ettiğini söyleyebilirim.

*Dr .